

فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۶، شماره پیاپی ۲۳، پاییز ۱۳۹۵

شاپای چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپای الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳

<http://jzpm.miau.ac.ir>

تعیین مرکز روستا- شهری، الگویی در جهت توسعه پایدار مناطق روستایی (مورد مطالعه: شهرستان خرم‌آباد)

طاهر پریزادی: استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
مهتاب بهمنی: کارشناسی ارشد شهرسازی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران
محمدحسین شاکرمی: دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، پژوهش‌گاه مهندسی بحرانهای طبیعی شاخص
پژوه، اصفهان، ایران
مریم بیرانوندزاده: پژوهشگر جهاد دانشگاهی واحد لرستان، خرم‌آباد، ایران
نوبخت سبحانی: دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران،
ایران

دریافت: ۱۳۹۳/۹/۳۰ صص ۱۴۰-۱۲۹ پذیرش: ۱۳۹۴/۵/۳۰

چکیده

در دهه‌های اخیر، توسعه شهرهای کوچک از طریق فرایند تبدیل روستاها به شهر همواره یکی از سیاست‌های عمده در امر برنامه‌ریزی کشورهای در حال توسعه از جمله ایران مدنظر بوده است. چون توسعه این استراتژی تأثیر بسزایی در بهبود کیفیت زندگی در نواحی روستاها، توزیع متعال جمعیت، امکانات و سرمایه، کاهش مهاجرت به شهرهای بزرگ، افزایش مشارکت روستائیان و توسعه اشتغال در روستائیان دارد. پژوهش حاضر با هدف، تعیین مرکز یا مراکز روستا- شهری در حوزه‌ی شهرستان خرم‌آباد با بررسی روستاهای با جمعیت بالای ۲۰۰۰ نفر، در قالب ۷۱ شاخص به تفکیک شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، مسکن- کالبدی، زیربنایی و ارتباطی، بهداشتی- درمانی، مدیریتی و شاخص‌های کشاورزی تدوین شده است. در این پژوهش از روش تحلیلی- توصیفی در قالب روش تاکسونومی، روش مورس، روش ضریب پراکندگی، روش تعداد گره‌های ارتباطی و روش مجموع حداقل فواصل، استفاده شده است. یافته‌ها حاکی از آن است که روستای دارایی از لحاظ امکانات و خدمات از برتری بیشتری نسبت به سایر روستاها دارد ولی روستای بهرامی بر اساس دو مدل مورس و تعداد گره‌های ارتباطی در رتبه‌های اول در بین روستاهای مورد مطالعه قرار دارد و می‌تواند به عنوان مرکز روستا- شهری تعیین شود. همچنین یافته‌ها بر اساس ضریب پراکندگی بیانگر عدم تعادل شاخص نرخ باسوادی در بین روستاها و از سوی دیگر شاخص آموزشی و اینترنت بیانگر تعادل در سطح روستاها می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: توسعه پایدار، روستا- شهر، مدل‌های کمی، خرم‌آباد.

بیان مسأله:

امروزه با افزایش جمعیت روزافزون شهرها به خصوص شهرهای بزرگ‌تر و به تبع آن ایجاد مشکلات روز افزون برای ساکنان شهرها (Ebrahimzadeh and etal, 2012: 151) ضرورت هر چه بیشتر کاهش بار جمعیتی از شهرها و در پی آن، کاهش مسائل و مشکلات ناشی از افزایش جمعیت احساس می‌شود. از سوی دیگر برای جلوگیری از مهاجرت‌های بی‌رویه روستائیان به دلایل نبود فرصت‌های شغلی به خصوص مشاغل غیر زراعی، میزان کم درآمد، توزیع نامتعادل خدمات، تسهیلات، امکانات و سرمایه، نیاز به ارائه راه‌حلی مناسب می‌باشد، بدین منظور یکی از روش‌های مطرح که بر اساس مطالعات گذشته به عنوان راه‌حلی مؤثر توانسته برای تأمین نیازمندی‌های روستائیان، توسعه مناطق روستایی و جلوگیری از مهاجرت‌های بی‌رویه آنها عمل نماید، تعیین مراکز روستا- شهری از طریق شناخت مکان‌های مستعد خدماتی است، که با هدف بهبود کیفیت و استانداردهای زندگی در نواحی روستایی، کاهش مهاجرت به شهرهای بزرگ انجام گرفته است (Rezvani & etal, 2010: 34) و این راهبرد که مبتنی بر دیدگاه توسعه از پایین به بالاست، می‌تواند در جهت اهداف توسعه شهری، روستایی، منطقه‌ای و ملی مطرح شود و در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های کشورهای به ویژه کشورهای در حال توسعه مورد توجه و عنایت قرار گیرد (Ghadermazi, 2004: 150) بنابراین لازم است که این مراکز و سکونتگاه‌های کوچک در جهت تحقق اهداف سیاست تعادل در توزیع جمعیت و توسعه مناطق به وجود آید (Rezaei and Taghvaei, 2009: 2).

راهبرد توسعه شهرهای کوچک از آغاز دهه ۱۹۸۰ مورد توجه بیشتری واقع شد، به گونه‌ای که در کنفرانس‌های بین‌المللی جمعیت و آینده مناطق شهری در شهر رم، نیاز به عدم تمرکز و توسعه شهرهای کوچک‌تر به منظور ایجاد نظام سکونتگاهی متناسب و یکپارچه و الگوی عادلانه‌تر اقتصادی و اجتماعی مورد توجه قرار گرفت (Rashidi etal, 2013: 139; Jafarzadeh Rastin, 1987: 26) و تأثیر اینگونه شهرها را در سطح منطقه‌ای و محلی شاید اولین بار با کار جانسون (۱۹۷۰م) و بحث «مراکز روستا شهری» توسط فانل (۱۹۷۶ م) آغاز و مطرح گردید که تقریباً جدیدترین موضوع در توسعه منطقه‌ای بود (Fani, 2003: 16). ایشان، کانون موضوع شهرهای کوچک و ارتباط آنها با توسعه روستایی را برای نخستین بار در زمینه برنامه‌ریزی منطقه‌ای می‌بیند و چنین مطرح می‌کند که برای ادغام اقتصاد روستاها با اقتصاد شهرها وجود شهر- های کوچک ضروری است (Zebardast, 2000: 25). بدون شک یکی از مصدق‌ترین طرفداران این دیدگاه، دنیس راندنلی است که با همکاری رودل در سال ۱۹۸۷، بحث عمیق و گسترده‌ای در این زمینه با تقریر کتاب «عملکرد شهری در توسعه روستایی» فراهم آورد (Fani, 1999: 16). بنابراین می‌توان گفت که توسعه شهرهای کوچک نقش بسزایی در کاهش مهاجرت‌ها به شهرهای بزرگ، افزایش مشارکت روستائیان و توسعه اشتغال در روستائیان (owusu, 2005, 6; Allingham, 2000, 7; silas, 2000, 2; Hall, 2009, 925; 2009, 925) دارد.

بدین ترتیب در بیشتر کشورهای در حال توسعه، جهت‌گیری به سوی شهرهای کوچک یا روستاها با اهداف بهبود رفاه و کیفیت زندگی مردم در شهرها و روستاهای اطراف، کاهش نابرابری‌های موجود بین سکونتگاه‌ها، بهبود نظام سلسله مراتب سکونتگاهی، کاهش مهاجرت روستائیان به شهرهای بزرگ و تمرکززدایی از نظام تصمیم‌گیری به یکی از وجوه مشخص سیاست‌های برنامه‌ریزی و عمران منطقه‌ای تبدیل شد. آرا و عقاید متفاوت و مختلفی در مورد نقش شهرهای کوچک در نوسازی، تأثیرات آنها در توسعه مناطق روستایی، عملکرد آنها به عنوان مراکز خدمات، و نیز نقش آنها در جلوگیری از مهاجرت روستایی مطرح است (Zebardast, 2000: 25). در همین راستا، ایجاد و توسعه شهرهای کوچک همواره به عنوان یکی از سیاست‌های عمده در امر برنامه‌ریزی کشورهای در حال توسعه از جمله ایران مدنظر بوده است. زیرا این شهرها با ایجاد فرصت‌های شغلی غیرزراعی و ارائه خدمات مورد نیاز ساکنان، در کاهش مهاجرت روستائیان به شهرهای بزرگ‌تر نقش مؤثری ایفا می‌کنند و زمینه توزیع متعادل جمعیت، امکانات و سرمایه را فراهم می‌آورند (Mahdibeigi et al, 2010: 158) Rezvani (etal, 2010: 34). در حال حاضر بحث ماهیت روابط روستا- شهر از جایگاه ارزشمندی در برنامه‌های توسعه به ویژه برنامه‌ریزی فضایی برخوردار است (Taherkhani and Eftekhari, 2004: 82).

این اصطلاح در سالهای اخیر برای توصیف بسیاری از شهرهای کشورهای جهان سوم مطرح شده است و عبارت است از ترکیب و ادغام ساختارهای اجتماعی شهری و روستایی در حاشیه مراکز شهری (Ziyari and Ramezanzadeh, 2013). به هر حال، روستا-شهرها، یکی از مهم‌ترین راهبردها برای کاهش نابرابری‌های ناحیه‌ای و منطقه‌ای می‌باشد. تبدیل روستا به شهر فرایند چند وجهی است که در جایی اتفاق می‌افتد که دولت‌های محلی آن به دنبال اصلاحات اجتماعی طولانی مدت هستند. در ایران نیز، ارتقای روستا به شهر بر مبنای استراتژی یوفرد (UFRD) است. بر اساس این استراتژی تبدیل روستا به شهر را یکی از راهکارهای توسعه بر می‌شمارد (Zanganeh Shahri, 2013: 536).

مبنای این راهبرد عدم تمرکز سرمایه‌گذاری‌ها در سکونتگاه‌های انسانی با تأکید بر استراتژی توسعه بر محور شهری در تأمین حداقل شرایط برای مردم روستایی است که آنها را قادر می‌سازد تا جوامع روستایی را به توسعه اجتماعی-اقتصادی برسانند. بنابراین این راهبرد در ایران به شکل تبدیل روستاهای بزرگ به شهرهای کوچک در جهت خارج نمودن روستاها از انزوای جغرافیایی و تحقق تعادلهای ناحیه‌ای نمود پیدا کرد (Zanganeh & etal, 2013: 18-19). شهرستان خرم‌آباد نیز با دارا بودن تعدادی روستا که جمعیتی بالاتر از ۲۰۰۰ نفر دارند و انتخاب یک از آنها به عنوان روستا-شهر می‌تواند در جهت بهبود وضع زندگی آنها مؤثر واقع شود و در این تحقیق سعی شده است که از روستاهای ده محسن، ماسور، بهرامی و دارایی که امکان تبدیل شدن به روستا-شهر را دارند مورد بررسی قرار بگیرند، تا ضمن شناسایی میزان کارآمدی و ناکارآمدی هر یک از روستاهای مورد مطالعه، از نظر شاخص‌های مورد مختلف روستا-شهری بتوان بهترین مکان را که تبدیل به کانون روستا-شهری در شهرستان خرم‌آباد دارند؛ را تشخیص داد. بنابراین برای تجزیه و تحلیل میزان کارایی هر یک از روستاهای مذکور از مدل‌های کمی مانند تاکسونومی عددی، موریس و غیره استفاده شده است. در این راستا پژوهش با هدف پاسخگویی به سؤال زیر تدوین شده است:

مهم‌ترین پتانسیل‌ها مورد نیاز برای تعیین مراکز روستا-شهری در فضاهای مورد مطالعه در بر گیرنده چه مواردی می‌باشد؟

پیشینه تحقیق:

در سطح ملی از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۹۰، تعداد شهرهای کشور از ۲۰۱ شهر به ۱۳۳۱ شهر افزایش پیدا کرده‌اند، از این تعداد ۲۵ نقطه، شهرهای جدید و نوپیادی بوده که در اطراف کلان شهرها با هدف جذب جمعیت مازاد و سرریز آنها ایجاد شده‌اند، ولی بقیه روستاهایی بوده‌اند که به دلایلی مانند تقاضا و پیگیری مردم محلی، مشارکت مالی مردم محلی، موقعیت مناسب یا خاص جغرافیایی و ... به شهر ارتقا یافته‌اند (Sayfolahi & etal, 2008: 66).

تقوایی و رضایی (۱۳۸۳) در مقاله‌ای با عنوان «مقایسه درجه توسعه یافتگی مناطق روستایی شهرستان‌های استان ایلام» با استفاده از روش تاکسونومی عددی، به تعیین درجه توسعه یافتگی مناطق یاد شده پرداخته شده است. در این پژوهش به این نتیجه رسیدند که بیشترین میزان بهره‌مندی روستاها در سطح شهرستان مربوط به شهرستان شیروان و چرداول بوده است. حکمت‌نیا و موسوی (۱۳۸۳) در پژوهشی با عنوان «بررسی و تحلیل روند تغییرات سطوح توسعه و نابرابری‌های ناحیه‌ای در استان یزد» به روش تاکسونومی عددی و استفاده از شاخص‌های مختلف انجام شده است. در این پژوهش به این نتیجه رسیدند که مقدار ضریب نابرابری ناحیه‌ای در تمام شاخص‌های مورد بحث بجز شاخص جمعیتی در سال ۷۵ نسبت به سال ۶۵ و ۵۵ کاهش یافته و این کاهش ناشی از تمرکززدایی صنعتی و ایجاد دانشگاه‌های مختلف در تمامی شهرها بوده است. بدری و اکبری‌رونیزی (۱۳۸۵) در پژوهشی به تعیین سطوح توسعه یافتگی نواحی روستایی شهر کامیاران پرداخته‌اند. نتیجه این تحقیق نشان می‌دهد که ضریب توسعه یافتگی دهستان‌های کامیاران متفاوت و نابرابری میان آنها زیاد است و از مجموع هفت دهستان، یک دهستان در سطح توسعه یافته و پنج دهستان در سطح توسعه و یک دهستان نیز در سطح توسعه نیافته قرار گرفته‌اند. حاتمی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۶) به سنجش میزان توسعه‌پذیری سکونتگاه‌های انسانی در شهر کرد بر مبنای ۳۷ شاخص و با بهره‌گیری از مدل‌های سوات، ارزش مرکزیت و تحلیل خوشه‌ای پرداخته‌اند. و به این نتیجه رسیدند که در میان دهستان‌ها پراکنش سطوح توسعه نامتعادل بوده و پراکندگی شاخص‌های آموزشی و بهداشتی بر این تفاوت‌ها بیشترین تأثیر را داشته است. امینی‌نژاد و همکاران (۱۳۸۷)، در پژوهشی با عنوان تحلیل درجه توسعه یافتگی دهستان‌های حوزه تأسیسات

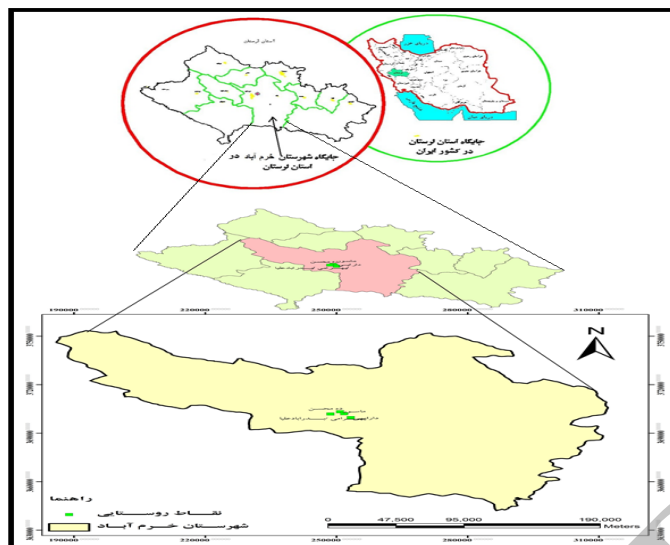
پارس جنوبی در استان بوشهر، با بهره‌گیری از مدل‌های کمی، تاکسونومی، موریس به این نتیجه رسیده‌اند؛ ۱۵,۴ درصد دهستان‌ها در گروه دهستان‌های برخوردار، ۳۸,۵ در گروه نیمه‌برخوردار و ۴۶,۱ در گروه محروم طبقه‌بندی شده‌اند. شمس‌الدینی و دیگران (۱۳۹۰)، در یک فعالیت عملی تحت عنوان تحلیلی جغرافیایی بر جریان‌ات متقابل روستایی - شهری مطالعه موردی: مرودشت و روستاهای پیرامونی به این نتیجه رسیده‌اند که مرودشت با ارائه خدمات به روستاهای حوزه نفوذ ضمن فراهم نمودن شرایط و پویایی روستاها موجب ایجاد تغییرات کالبدی- فضایی در آنها شده است. حاجی علی‌زاده و همکاران (۱۳۸۹)، در مقاله‌ای با استفاده از مدل توسعه یافتگی موریس به ارزیابی عملکرد طرح هادی روستاهای شهرستان بناب پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند، که ارتباط معنی‌داری بین اجرای طرح‌های هادی روستایی و برخورداری از امکانات روستاهای بناب وجود دارد. مهدی‌بیگی و مهدوی حاجیلویی (۱۳۹۰)، در تحقیقی به این نتیجه رسیده است که فرایند تبدیل شهر شدن وحیدیه تأثیر مطلوبی در توزیع متعادل جمعیت و استقرار سکونتگاه‌ها در سطح ناحیه، تثبیت جمعیت، برخورداری روستاهای منظمه، رشد بخش کشاورزی عملکرد موفق نداشته است. آزادی و بیک محمدی (۱۳۹۱)، به تحلیل و طبقه‌بندی سطوح توسعه یافتگی نواحی روستایی شهرستان‌های ایلام پرداخته‌اند، نتایج به دست آمده این تحقیق، نشانگر نامناسب بودن وضعیت شهرستان‌های استان ایلام از نظر شاخص‌های مورد مطالعه می‌باشد. محمدی‌یگانه و حسین‌زاده (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان «نقش عملکردی روستا- شهرها در توسعه روستاهای پیرامونی مورد مطالعه: شهر زرین رود، شهرستان خدابنده» به این نتیجه رسیدند که بیشترین اثرات روستا-شهر در محدوده مورد مطالعه در بعد اجتماعی - فرهنگی بوده و روستا-شهر زرین‌رود تعادل بخشی منطقه‌ای را در محدوده مورد مطالعه به همراه نداشته است.

روش تحقیق:

با توجه به رویکرد پژوهش حاضر، نوع تحقیق «کاربردی- توسعه‌ای» و روش بکار گرفته شده «توصیفی- تحلیلی» هست. در این پژوهش ابتدا به طرح موضوع در قالب مقدمه و تدوین ادبیات تحقیق مرتبط با موضوع پرداخته شده است. جامعه آماری شامل روستاهای با جمعیت بالای ۲۰۰۰ نفر در شهرستان خرم‌آباد (دارایی، بهرامی، ماسور و ده محسن) می‌باشد. اطلاعات مورد نیاز از مرکز آمار ایران و شیوه گردآوری آن به صورت اسنادی و کتابخانه‌ای می‌باشد. شاخص‌های مورد نیاز در قالب ۷۱ شاخص در حوزه‌های زیربنایی و ارتباطی، اقتصادی، اجتماعی، مسکن و کالبدی، بهداشتی- درمانی، کشاورزی و مدیریتی از طرح‌های هادی روستاهای مذکور استخراج شده است. در نهایت برای تعیین انتخاب روستا- شهر از بین روستاهای مورد مطالعه با استفاده از شاخص‌های مورد سنجش، از مدل‌های برنامه ریزی توسعه مانند، تاکسونومی عددی، موریس، حداقل فواصل روستاها با یکدیگر، تعداد گره‌های ارتباطی و روش ضریب پراکندگی استفاده شده است.

معرفی محدوده مورد مطالعه:

شهرستان خرم‌آباد بین دو عرض جغرافیایی ۳۲ درجه و ۵۶ دقیقه تا ۳۳ درجه و ۵۱ دقیقه شمالی و ۴۷ درجه و ۴۱ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۵۷ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. وسعت شهرستان خرم‌آباد که پر جمعیت‌ترین شهرستان استان لرستان می‌باشد، معادل ۶۲۳۳ کیلومتر مربع بوده که این رقم حدود ۲۲ درصد کل سطح استان می‌باشد. (شکل شماره ۱). جمعیت شهرستان خرم‌آباد در سال ۱۳۹۰ برابر با ۴۸۷۱۶۷ نفر می‌باشد که از این تعداد، ۳۵۴۸۵۵ نفر ساکن شهرها و ۱۳۲۰۳۴ نفر ساکن در روستاها و ۲۷۸ نفر جزء جمعیت غیر ساکن شهرستان خرم‌آباد می‌باشد. در مجموع این شهرستان دارای ۵ بخش، ۲۲ دهستان و ۷۱۵ روستا است. (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰). محدوده مورد مطالعه شامل ۴ روستا با جمعیتی بالای ۲۰۰۰ نفر می‌باشد که عبارتند از: روستاهای ده محسن، ماسور، بهرامی واقع در بخش مرکزی و در دهستان کرگاه غربی با جمعیت ۴۵۴۰۹ نفر و روستای دارایی در دهستان کرگاه شرقی با جمعیت ۱۱۲۹۴ نفر.

شکل ۱- نقشه موقعیت مکانی شهرستان خرم‌آباد در استان لرستان

یافته‌های تحقیق:

با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده در قالب ۷۱ شاخص و ۴۵ متغیر و بر اساس روش‌های تاکسونومی، موریس، ضریب پراکندگی، مجموع حداقل فواصل و تعداد گره‌های ارتباطی، ضریب توسعه یافتگی هر یک از روستاهای مورد مطالعه شهرستان خرم‌آباد محاسبه شده است.

تعیین سطوح روستاها با استفاده از روش تاکسونومی عددی:

روش تاکسونومی عددی (*Numerical Taxonomy*) از بهترین روش‌های درجه بندی مناطق از لحاظ درجه توسعه یافتگی می‌باشد. این روش اولین بار توسط آندرسون در سال ۱۷۶۳ پیشنهاد و در سال ۱۹۵۰ توسط عده‌ای از ریاضی دانان لهستانی بسط داده شد. در سال ۱۹۶۸ به عنوان وسیله ای برای طبقه بندی و درجه توسعه یافتگی بین ملل مختلف توسط پروفیسور (*Z.Hellwing*) از مدرسه عالی اقتصاد *Wrocla* در یونسکو مطرح شد. (*Hoseinzadeh, 2001: 71*). این روش کلاسیک روش عالی طبقه بندی و مقایسه کشورها یا مناطق مختلف با توجه به درجه توسعه و مدرن بودن آنها که یک مجموعه را به زیر مجموعه های کم و بیش همگن تقسیم کرده و یک مقیاس قابل قبول برای بررسی و سنجش میزان توسعه یافتگی نواحی در اختیار برنامه ریزان قرار می‌دهد (*Asayesh, 1986*); که شامل مراحل ۱- تشکیل ماتریس داده‌ها ۲- استاندارد کردن شاخص‌ها ۳- محاسبه فواصل مرکب ۴- تعیین مناطق همگن ۵- محاسبه سرمشق‌های توسعه و رتبه‌بندی نهایی روستاها می‌باشد. (*Badri, 1990: 61*).

در این پژوهش تعدادی از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی، زیربنایی، بهداشتی، مدیریتی و کشاورزی با تعدادی متغیر در چهار روستای ده محسن، ماسور، بهرامی و دارایی مورد بررسی قرار گرفته شده است که با بررسی هر کدام از این شاخص‌ها می‌توان به این نتیجه رسید که کدام یک از روستاها بر اساس شاخص‌های مورد مطالعه می‌تواند نقش روستا-شهری را داشته باشند.

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۱ اقدام به رتبه بندی هر یک از روستاهای مورد مطالعه شده است که بر این اساس روستای دارایی با رتبه نخست می‌تواند به عنوان نقاط روستایی-شهری محسوب شود و در همین راستا روستایی ماسور در رتبه دوم، روستایی بهرامی در رتبه سوم و در نهایت روستای ده محسن در جایگاه آخر قرار دارند. (جدول شماره ۱).

جدول ۱- محاسبه و رتبه‌بندی نهایی روستاها بر اساس تاکسونومی عددی

شاخص	روستا شاخص‌ها	ده محسن	ماسور	بهرامی	دارایی
شاخص‌های اقتصادی	بار تکفل عمومی	۰/۱۰۰	۴/۰۰	۴/۷۵	۶/۷۱
	بار تکفل واقعی	۰/۱۰۰	۴/۰۰	۴/۷۵	۶/۷۱
	بار تکفل نظری	۰/۱۰۰	۳/۳۵	۱/۲۳	۷/۴۵
	معکوس نرخ بیکاری	۶/۱۰۵	۰/۵۶	۰/۰۰	۰/۰۰
	ضریب اشتغال زنان	۷/۱۸	۴/۲۸	۳/۶۱	۰/۰۰
	ضریب اشتغال مردان	۷/۴۵	۰/۸۸	۰/۰۰	۰/۶۱
	ضریب جمعیت فعالیت عمومی زنان	۷/۷۸	۱/۶۶	۲/۹۶	۰/۰۰
	ضریب جمعیت فعالیت عمومی مردان	۵/۱۵	۰/۰۰	۴/۸۸	۰/۳۱
	نرخ فعالیت واقعی	۷/۳۴	۰/۷۶	۲/۷۶	۰/۰۰
	ضریب جمعیت فعال اقتصادی	۷/۶۲	۰/۸۳	۲/۱۰	۰/۰۰
	درصد برخورداری از بانک به تعداد روستاهای دهستان	۰/۱۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۵/۳۴
	درصد برخورداری از فروشگاه تعاونی به تعداد روستاهای دهستان	۵/۳۴	۵/۳۴	۵/۳۴	۰/۰۰
	تراکم جمعیتی	۵/۳۸	۲/۱۹	۰/۰۰	۶/۵۰
	شاخص‌های اجتماعی	نرخ باسوادی زنان	۶/۸۱	۰/۱۶	۱/۷۲
نرخ باسوادی مردان		۱/۲۵	۰/۰۰	۷/۸۴	۲/۱۹
درصد باسوادی زنان نسبت به کل جمعیت زنان		۰/۰۴	۵/۹۰	۰/۰۴	۰/۰۰
درصد باسوادی مردان نسبت به کل جمعیت مردان		۰/۰۲	۵/۷۱	۰/۰۱	۰/۰۰
درصد جمعیت زنان محصل به کل جمعیت محصلین		۶/۶۰	۰/۱۰	۱/۵۶	۰/۰۰
درصد جمعیت مردان محصل به کل جمعیت محصلین		۰/۰۰	۵/۱۱	۱/۷۴	۶/۶۰
درصد مدارس ابتدایی روستا به تعداد روستاهای دهستان		۵/۳۴	۵/۳۴	۵/۳۴	۰/۰۰
درصد مدارس راهنمایی روستا به تعداد روستاهای دهستان		۵/۳۴	۵/۳۴	۵/۳۴	۰/۰۰
درصد دبیرستان‌های روستا به تعداد روستاهای دهستان		۵/۸۱	۱/۴۶	۵/۸۱	۰/۰۰
بعد خانوار		۰/۰۰	۵/۲۰	۶/۴۰	۳/۹۶
نسبت جنسی		۰/۱۰۰	۳/۵۳	۵/۱۵	۶/۶۰
درصد تعداد خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد به تعداد خانوار روستا		۰/۰۲	۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۰۰
تراکم مسکونی		۵/۹۵	۱/۳۹	۰/۰۰	۵/۶۲
شاخص‌های مسکن و کالبدی		تراکم خانوار در واحد مسکونی	۰/۹۸	۶/۹۷	۰/۰۰
	تراکم نفر در واحد مسکونی	۰/۱۰۰	۷/۴۰	۲/۵۳	۴/۱۶
	درصد مساحت کاربری مسکونی	۱/۳۲	۷/۷۳	۰/۹۰	۰/۰۰
	درصد مساحت کاربری تجاری	۵/۷۱	۰/۰۰	۳/۲۴	۶/۲۰
	درصد مساحت کاربری آموزشی	۱/۸۲	۶/۴۵	۰/۰۰	۰/۰۷
	درصد مساحت کاربری ورزشی	۴/۹۳	۴/۹۳	۵/۹۵	۰/۰۰
	درصد مساحت کاربری اداری	۵/۴۳	۵/۰۶	۰/۰۰	۵/۵۲
	درصد مساحت کاربری مذهبی	۰/۳۷	۳/۳۵	۲/۰۲	۰/۰۰
	درصد مساحت بهداشتی و درمانی	۵/۷۶	۴/۴۵	۵/۶۲	۰/۰۰
	درصد کاربری صنعتی	۵/۰۶	۰/۰۰	۵/۰۶	۵/۸۶
	درصد کاربری تاسیسات و تجهیزات	۵/۱۵	۰/۰۰	۵/۳۸	۵/۴۸
	درصد سطوح شبکه معابر	۰/۴۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۵/۸۶
	درصد سطوح اراضی بایر	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۵۱	۵/۹۵
	درصد سطوح اراضی کشاورزی	۷/۰۸	۴/۷۱	۳/۷۲	۰/۰۱

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳.

ادامه جدول ۱- رتبه‌بندی نهایی روستاها بر اساس تاکسونومی عددی

شاخص	روستا شاخص‌ها	ده محسن	ماسور	بهرامی	دارایی
شاخص زیربنایی	نسبت برخورداری از دفاتر پستی و صندوق پستی به تعداد روستاهای دهستان	۲/۶۹	۲/۶۹	۶/۵۵	۰/۰۴
	نسبت برخورداری از دفاتر مخابراتی به تعداد روستاهای دهستان	۵/۳۴	۵/۳۴	۵/۳۴	۰/۰۰
	نسبت تعداد خانوار دارای تسهیلات (آب، برق، تلفن) به تعداد روستاهای دهستان	۶/۲۰	۰/۰۰	۵/۴۳	۳/۹۶
	نسبت برخورداری از اینترنت به تعداد روستاهای دهستان	۵/۴۳	۲/۲۸	۵/۴۳	۰/۰۱
	نسبت دسترسی به وسایل حمل و نقل عمومی به تعداد روستاهای دهستان	۱/۳۰	۵/۳۸	۵/۳۸	۵/۲۴
	نسبت دسترسی به روزنامه و مجلات به تعداد روستاهای دهستان	۱/۳۲	۰/۰۰	۵/۳۴	۵/۳۴
شاخص بهداشتی-درمانی	نسبت برخورداری از جاده آسفالت به تعداد روستاهای دهستان	۱/۲۸	۵/۲۴	۵/۲۴	۰/۰۰
	درصد برخورداری از مرکز بهداشتی به تعداد روستاهای دهستان	۷/۹۵	۱/۹۹	۱/۹۹	۰/۰۰
	درصد برخورداری از داروخانه به تعداد روستاهای دهستان	۵/۸۱	۱/۴۶	۵/۸۱	۰/۰۰
	درصد برخورداری از خانه بهداشت به تعداد روستاهای دهستان	۵/۳۴	۵/۳۴	۵/۳۴	۰/۰۰
	درصد برخورداری از دندانپزشک به تعداد روستاهای دهستان	۵/۳۴	۵/۳۴	۵/۳۴	۰/۰۰
	درصد برخورداری از پزشک به تعداد روستاهای دهستان	۵/۳۴	۵/۳۴	۵/۳۴	۰/۰۰
	درصد برخورداری از بهیار و ماما به تعداد روستاهای دهستان	۵/۸۱	۱/۴۶	۵/۸۱	۰/۰۰
	درصد برخورداری از بهداشتیاری به تعداد روستاهای دهستان	۱/۹۹	۱/۹۹	۷/۹۵	۰/۰۰
	درصد برخورداری از بهورز به تعداد روستاهای دهستان	۵/۳۴	۵/۳۴	۵/۳۴	۰/۰۰
	درصد برخورداری از تسهیلات زایمانی به تعداد روستاهای دهستان	۵/۳۴	۰/۰۰	۵/۳۴	۵/۳۴
	درصد برخورداری از حمام عمومی به تعداد روستاهای دهستان	۵/۸۱	۱/۴۶	۵/۸۱	۰/۰۰
	درصد برخورداری از دامپزشک به تعداد روستاهای دهستان	۵/۳۴	۰/۰۰	۵/۳۴	۵/۳۴
	درصد دام کوچک روستا به تعداد دام روستا	۶/۸۱	۰/۰۰	۰/۱۹	۰/۴۱
	شاخص‌های کشاورزی روستا	درصد دام بزرگ روستا به تعداد دام روستا	۱/۱۰	۷/۷۳	۰/۹۴
درصد دام کوچک روستا به تعداد دام دهستان		۷/۵۶	۳/۸۰	۲/۵۹	۵/۳۴
درصد دام بزرگ روستا به تعداد دام دهستان		۰/۰۰	۶/۲۵	۵/۴۸	۳/۷۲
درصد اراضی زیرکشت روستا به کل اراضی دهستان		۰/۶۷	۴/۲۰	۶/۴۰	۵/۳۴
درصد اراضی آیش روستا به کل اراضی دهستان		۶/۱۰	۳/۰۳	۵/۸۶	۵/۳۴
درصد اراضی زراعی روستا به کل اراضی مورد بهره برداری با زمین دهستان		۰/۸۶	۵/۹۰	۵/۲۰	۵/۳۴
درصد باغ و قلمستان روستا به کل اراضی مورد بهره برداری با زمین دهستان		۶/۰۰	۶/۰۰	۲/۶۶	۵/۳۴
درصد اراضی آبی روستا به کل اراضی روستا		۳/۸۸	۴/۴۵	۰/۰۰	۶/۹۲
درصد اراضی دیم روستا به کل اراضی روستا		۰/۲۷	۰/۱۶	۶/۶۰	۰/۰۰
درصد اراضی آبی روستا به کل اراضی دهستان		۰/۰۷	۶/۲۰	۲/۳۱	۰/۰۰
شاخص‌های مدیریتی	درصد اراضی دیم روستا به کل اراضی دهستان	۱/۲۸	۵/۴۳	۶/۰۵	۰/۰۰
	درصد برخورداری از شورای اسلامی در روستا به تعداد روستاهای دهستان	۵/۳۴	۵/۳۴	۵/۳۴	۰/۰۰
	جمع کل	۲۶۳/۴۳	۲۲۷/۲۹	۲۵۷/۰۰	۱۳۷/۹۶
	Cio	۱۶/۲۳	۱۵/۰۸	۱۶/۰۳	۱۱/۷۵
	Fi	۰/۳۸	۰/۳۶	۰/۳۸	۰/۲۸
رتبه بندی	۴	۲	۳	۱	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳.

بر اساس محاسبات حاصل از روش تاکسونومی عددی به این نتیجه می‌رسیم که تمامی روستاهای مورد مطالعه در جایگاه توسعه یافته قرار دارند، ولی با توجه محاسبات صورت گرفته هیچ کدام از روستاهای مذکور در وضعیت خیلی توسعه یافته

نیستند که قابلیت تبدیل شدن به روستا- شهر را داشته باشند. ولی تقریباً تمامی روستاهای مورد مطالعه از نظر چگونگی توسعه در وضعیت توسعه یافته قرار دارد که می تواند قابلیت تبدیل به روستا- شهری شدن را داشته باشند. (جدول شماره ۲).

جدول ۲- سطح بندی روستاهای مورد مطالعه بر اساس شاخص های روستا- شهری

F_i	وضعیت و جایگاه روستاها	قابلیت روستا- شهر بودن
۰-۰/۲۵	بیشتر توسعه یافته	دارد
۰/۰-۲۵/۵	توسعه یافته	تا حدودی دارد
۰/۰-۵/۷۵	حد متوسط	ندارد
۰/۱-۷۵	محروم	ندارد

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۳.

تعیین سطوح روستاها با استفاده از روش موریس:

برنامه عمران ملل متحد (UNDP) الگویی برای درجه بندی نواحی از لحاظ توسعه یافتگی (کالبدی - انسانی) به کار برده است که هم جدید ترین الگوی رسمی استفاده شده در سطح جهانی بوده و هم اینکه قابلیت گسترش و جایگزینی آنها در فضای مورد برنامه ریزی با مقیاسهای مختلف و متنوع را داراست. این الگو به مدل موریس معروف است. (Dalir, 2001: 152). این مدل از جمله همچنین از جمله مدلهایی است که در تعیین الگوی استقرار شبکه سکونتگاهی، جایگاه توسعه یافتگی هر یک از واحدها را بر حسب هریک از شاخص های انتخابی مشخص می کند و در نهایت میانگین مجموعه شاخص ها را با استفاده از روش تحلیل شاخص توسعه به گونه ای ساده و لکن در خور توجه، تعیین کرده و سپس به رتبه بندی سکونتگاهها می پردازد. (Badri and etal: 2006: 121). بنابراین بر اساس مدل موریس به بررسی شاخص های مورد مطالعه که در جدول شماره ۱ ارائه شده است، پرداخته شده و نتایج حاصل از آن در جدول شماره (۳) نشان داده شده است.

جدول ۳- بررسی شاخص ناموزون موریس

داری	بهرامی	ماسور	ده محسن	$D.I$
۶۳/۳	۷۶/۲۸	۵۴/۲	۲۹/۷۴	
۲	۱	۳	۴	F_i

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۳.

از آنجا که ضریب شاخص توسعه موریس بین صفر تا ۱۰۰ نوسان دارد که هرچه به ۱۰۰ نزدیکتر باشد، سطح توسعه یافتگی بیشتر است (Rezvani, 2004: 95) با وجود این، طبق نتایج به دست آمده بر اساس روش موریس روستای بهرامی با امتیاز ۷۶/۲۸ در رتبه اول و روستای ده محسن با امتیاز ۲۹/۷۴ در رتبه آخر قرار می گیرد.

روش ضریب پراکندگی:

برای سنجش میزان توزیع نامتعادل شاخصها در بین مناطق از این روش استفاده می شود. در اینجا در بین شاخص های موجود ۱۰ شاخص را به عنوان نمونه برای روش ضریب پراکندگی انتخاب نموده ایم. بر طبق نتایج بدست آمده نرخ باسوادی با ۰/۰۲ کمترین میزان عدم تعادل و شاخص آموزشی درصد برخورداری از دبیرستان با ۱/۱۱ و شاخص نسبت برخورداری از اینترنت با ۱/۱۱ دارای بیشترین ضریب پراکندگی عدم تعادل در بین ده شاخص مورد بررسی را در بین روستاها را داراست. (جدول شماره ۴).

جدول ۴- ضریب پراکندگی شاخص‌ها

شاخص‌ها	روستا	ده محسن	ماسور	بهرامی	دارایی	میانگین	انحراف معیار	CV
بارتکفل واقعی	۷/۰۶	۳/۹۹	۳/۷۲	۳/۰۹	۴/۴۷	۱/۵۳	۰/۳۴	
نرخ اشتغال	۴۲/۳۶	۵۷/۷۲	۶۵/۴۷	۶۴/۱۲	۵۷/۴۲	۹/۱۷	۰/۱۶	
نرخ با سوادی	۷۹/۹۶	۸۳/۸	۸۰/۵۹	۸۳/۵۳	۸۱/۹۰	۱/۷۹	۰/۰۲	
درصد تعداد خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد به تعداد خانوار روستا	۴۴/۸۴	۱۹/۹	۲۵/۶۴	۳۱/۱۵	۳۰/۳۸	۹/۲۹	۰/۳۰	
درصد برخورداری از فروشگاه تعاونی به تعداد روستاهای دهستان	۱/۹۲	۱/۹۲	۱/۹۲	۳/۸۴	۲/۴۰	۰/۸۳	۰/۳۵	
درصد دبیرستان‌های روستا به تعداد روستاهای دهستان	۰	۱/۹۲	۰	۳/۸۶	۱/۴۵	۱/۶۰	۱/۱۱	
درصد برخورداری از دفاتر پستی و صندوق پستی به تعداد روستاهای دهستان	۱/۹۲	۱/۹۲	۰	۳/۸۴	۱/۹۲	۱/۳۶	۰/۷۱	
درصد برخورداری از اینترنت به تعداد روستاهای دهستان	۰	۱/۹۲	۰	۳/۸۴	۱/۴۴	۱/۵۹	۱/۱۱	
درصد برخورداری از مرکز بهداشتی به تعداد روستاهای دهستان	۰	۱/۹۲	۱/۹۲	۳/۸۴	۱/۹۲	۱/۳۶	۰/۷۱	
درصد اراضی زیرکشت روستا به کل اراضی دهستان	۵/۴۱	۱/۱	۲/۳۲	۷/۴۹	۴/۰۸	۲/۵۲	۰/۶۲	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳.

روش مجموع حداقل فواصل:

بر اساس روش مجموع حداقل فواصل، هر سکونتگاه با توجه به موقعیت قرارگیری و نحوه ارتباط آن با سایر اجزاء سیستم از طریق راه‌های ارتباطی موجود کسب امتیاز می‌کند. روش کار به این ترتیب است که مجموع حداقل فواصل هر روستا را نسبت به کل روستاها در یک ماتریس وارد نموده و سپس مجموع ستونهای افقی با عمودی هر یک را محاسبه می‌کنیم. از آنجا که "فاصله" یک عامل باز دارنده محسوب می‌گردد و ازدیاد آن سبب کاهش یافتن ارتباط می‌شود، بنابراین روستایی که مجموع فواصل آن کمتر از سایر روستاها باشد از جهت معیار فوق دارای مرکزیت مطلوب نسبی است (Ziyari:1999:215). مجموع حداقل فواصل هر روستا را نسبت به کل روستاها در یک ماتریس وارد نموده و سپس مجموع ستونهای افقی با عمودی هر یک را محاسبه می‌کنیم. از آنجا که "فاصله" یک عامل باز دارنده محسوب می‌گردد و ازدیاد آن سبب کاهش یافتن ارتباط می‌شود، بنابراین روستایی که مجموع فواصل آن کمتر از سایر روستاها باشد از جهت معیار فوق دارای مرکزیت مطلوب نسبی است. در این راستا و براساس مدل مذکور ماسور با رتبه اول و در جایگاه نخست برای انتخاب آن به عنوان روستاشهر می‌باشد و روستای ده محسن در جایگاه دوم و بهرامی در رتبه سوم و در نهایت اینکه دارایی در رتبه آخر واقع شده است. (جدول ۵).

جدول ۵- فواصل ارتباطی روستاهای مورد مطالعه

روستا	ده محسن	ماسور	بهرامی	دارایی
ده محسن	۰	۱/۷	۴/۱	۶/۵
ماسور	۱/۷	۰	۳/۳	۵/۷
بهرامی	۴/۱	۳/۳	۰	۶/۲
دارایی	۶/۵	۵/۷	۶/۲	۰
جمع	۱۲/۳	۱۰/۷	۱۳/۶	۱۸/۴
رتبه	۲	۱	۳	۴

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳.

روش ارتباطات مستقیم:

در این روش با استفاده از ارتباط مستقیم و غیر مستقیم می‌توان معیار مرکزیت و قابلیت دسترسی را بوجود آورد. بدین ترتیب ابتدا ماتریس را برای هر شبکه از سکونتگاه‌ها و جاده‌های ارتباطی آن تشکیل داده، سپس در صورت وجود ارتباط

مستقیم سکونتگاه‌ها با دیگر نقاط عدد یک و در صورت عدم وجود ارتباط مستقیم عدد صفر منظور می‌شود. بدین منظور می‌توان عناصر سطری یا ستونی این ماتریس را با یکدیگر جمع کرد. سکونتگاهی که دارای بزرگ‌ترین مقدار حاصل جمع سطری یا ستونی شد، دارای بالاترین درجه قابلیت دسترسی بین سکونتگاه‌هاست. این بدین معناست که این سکونتگاه دارای امکان ارتباط مستقیم بیشتری با سایر سکونتگاه‌ها دارد و برای مرکزیت مناسب می‌باشد (*Hekmatniya and Mousavi: 2006: 243*). بر طبق محاسبات انجام شده در روش ارتباطات مستقیم روستاهای ماسور در رتبه اول و روستای دارایی و بهرامی در رتبه دوم قرار می‌گیرند. (جدول شماره ۶). در نهایت اینکه با بررسی مدلها و مقایسه شاخص های روستاشهر برای انتخاب مکان مناسب نشان از نابرابری زیاد بین آنها می‌باشد (جدول شماره ۷).

جدول ۶- تعداد ارتباطات مستقیم روستاهای مورد مطالعه

روستا	ده محسن	ماسور	بهرامی	دارایی
ده محسن	۰	۱	۰	۰
ماسور	۱	۰	۱	۱
بهرامی	۰	۱	۰	۱
دارایی	۰	۱	۱	۰
جمع	۱	۳	۲	۲
رتبه	۳	۱	۲	۲

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳.

جدول ۷- مقایسه نتایج تحقیق

روستا	رتبه		
	تعداد ارتباطات مستقیم	مجموع حداقل فواصل	موریس
ده محسن	۳	۲	۴
ماسور	۱	۱	۳
بهرامی	۲	۳	۱
دارایی	۲	۴	۲

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳.

نتیجه‌گیری:

نتایج تحقیق که با استفاده از ۴ تکنیک تاکسونومی عددی، موریس، مجموع فواصل مرکب و تعداد ارتباطات مستقیم در بین روستاهای بالای دو هزار نفر جمعیت در شهرستان خرم آباد انجام شد و هر مدل نتایج متفاوتی را در بر داشته است، که نشان دهنده نابرابری‌هایی در سطح روستاهای مورد مطالعه می‌باشد. به طوری که روستای دارایی با جمعیت ۲۷۲۶ نفر در دهستان کرگاه شرقی در مدل تاکسونومی دارای رتبه اول و روستای ماسور با ۱۵۰۸۳ نفر در دهستان کرگاه غربی در رتبه دوم سطح بندی قرار می‌گیرد و روستاهای دیگر با تفاوتی جزئی در رتبه‌های بعد قرار می‌گیرند، همچنین نتایج رتبه‌بندی در مدل موریس نشان می‌دهد که روستای بهرامی در رتبه اول قرار دارد و بعد از آن روستای دارایی قرار دارد. مدل مجموع فواصل مرکب و تعداد ارتباطات مستقیم نشان می‌دهد که روستای ماسور با داشتن بیشترین تعداد ارتباطات مستقیم و کمترین فاصله از مرکز شهر خرم آباد و همچنین سایر روستاهای مورد مطالعه در رتبه ی اول سطح بندی قرار می‌گیرد و روستاهای دارایی و بهرامی در دو مدل فوق در رتبه ی دوم سطح بندی قرار می‌گیرند. در نتیجه با توجه به یافته های تحقیق با اینکه نتایج گویای برتری روستای دارایی از نظر امکانات و خدمات می‌باشد اما به نظر می‌رسد که روستای ماسور با در نظر گرفتن مؤلفه های جمعیت، فاصله، وضعیت دسترسی روستاها و قرار گیری در موقعیت جغرافیای و طبیعی بهتر، گزینه مناسب تری به جهت تعیین مرکز روستا- شهری می‌باشد و در نتیجه از نظر مشخصه‌های روستا- شهری مستعدتر به نظر می‌رسد، که می‌

توان آن را تا حدودی به عنوان روستا- شهر پذیرفت. لازم به ذکر است در سال ۱۳۹۱ براساس مصوبه شورایی عالی شهرسازی و معماری ایران روستای ماسور به شهر خرم آباد ملحق شده است و به تبع امکان تبدیل به روستا شهر و یا شهر مستقل را دارا نمی باشد. لذا روستای بهرامی به دلیل اینکه در دو مدل مورس و تعداد گره های ارتباطی رتبه اول را کسب کرده است می- تواند به عنوان مرکز روستا- شهری تعیین شود. اما در حال حاضر با بررسی شاخص های مورد مطالعه روستای مذکور و سایر روستاها پیشنهاد می شود به دلیل نارسایی های خدمات و امکانات، منابع مالی و اعتبارات نسبت به ساماندهی بهینه ی نقاط روستایی شهرستان خرم آباد و به خصوص روستا های مذکور اقدام به تعیین یک نظام سلسله مراتب خدمات رسانی گردد. در پایان نیز می توان گفت این روش های فوق می تواند به عنوان الگویی جهت مکان یابی برای ایجاد و تقویت خدمات سطوح بالاتر و شناسایی و تجهیز سایر روستا- شهر نیز به کار گرفته شود و با ایجاد این مراکز از مهاجرت های بی رویه روستاییان به سایر نقاط و دور شدن از توسعه پایدار درونی، جلوگیری نمود.

References:

1. Amiminejad, Gholam Reza & Etal (2008) "Sub-domain analysis of the degree of development of the South Pars facilities in Bushehr," *Journal of Rural Development*, Year 11, Number 3, pp:172-143.
2. Ebrahimzadeh, Eis & etal (2012), *Functional analysis of the economic role of small towns in rural development case study, Zahedshahr in Shikaveh District Fasa, geography and environmental planning*, Year 23, Number 1, pp:151-172.
3. Allingham, Peter (2009): *Experiential Strategies for the Survival of Small Cities in Europe*, *European Planning Studies* Vol. 17, No. 6, www.informaworld.com.
4. Azadi Younes & Hasan Bayk Mohammadi (2012), *Analysis and classification of levels of development in rural areas of Ilam city* "specialized scientific journal spatial planning, Issue II, pp:62-41
5. Badri, Syed Ali and etal (2006): "the level of development in rural areas Kamyaran city" *Geographical Research Quarterly*, No. 82, Ss130-116.
6. Jafarzadeh Rastin, Mehrdad (1987): *population and urbanization*, Statistical Center of Iran.
7. *Agriculture of the city of Khorramabad (1384): Annual Performance Report of the Organization*.
8. Hataminezhad, Hosein, et al (2007): "Assessment of the development of human settlements in Branch", *Journal of Rural Development*, Volume 10, Number 4, pp:198-176
9. Haji Alizadeh, Javad & et al (2010), "Maurice development model for performance evaluation scheme conductor (Case Study of Rural BONAB city)", *Journal geographical landscape (Research)*, Issue 13, pp. 11 -1.
10. Hosein Zadhehdalyr, Karim (2001): *regional planning*, the publisher Samt, Tehran.
11. Hekmatnia, Hasan and Mir Najaf Moussavi (2004): *to evaluate and analyze the changes in levels of development and regional inequalities in Yazd province (1375-1355)*, *Journal of Geography and Development*, Volume Two, Issue 4 consecutive.
12. Hekmatnia, Hasan and Mir Najaf Moussavi (2006): *Application of geography with an - emphasis on urban and regional planning*, modern science publishing, printing.
13. Rashidi, Ebrahim & etal (2013), *The role of small-sized cities in the balance area of East Azerbaijan province*, *Journal of Urban Economics and Management*, fifth edition.
14. Rezvani, Mohammad Reza & etal (2010), *promotion of the countryside to the city and its role in improving the quality of life of local residents (Case Study: Cities in Firozabad and the province of Lorestan and Kurdistan)*, *Rural Research*, Volume 1 1, pp:33-65.
15. Rezvani, M. (2004): " *Measuring and analyzing levels of development of rural areas in the city of Sanandaj*", *Journal of Geography and Regional Development* No. III, Mashhad University Press, pp:164-149.
16. Rezvani, Mohammad Reza & etal (2010), *promotion of the countryside to the city and its role in improving the quality of life of local residents (Case Study: Cities in Firozabad and the province of Lorestan and Kurdistan)*, *Journal of Rural Studies*, Vol. first, No. 1, pp. 33-66.

17. Roundly, Dennis (1991): *intermediate cities, the translation of the Holy Bakers*, Journal of Architecture, No. 12.
18. Zebardast, Esfandiyar. (2004): *The size of the city*, The Research Center of Urban Development and architecture, printing.
19. Zanganeh, yaghub, David & etal (2013), *a village to the city and its role in regional development and urban developments (case study: Khorasan)*, geography study of arid areas, Issue 13 , pp17-36.
20. Zanganeh Shahraki, Saeid. (2013), *the process of transforming rural areas into the city on a national scale and the emergence of the phenomenon of "Raw cities," rural research*, Volume 4, Issue 3, pp:535-557.
21. Ziyari Kerematoolah and Roghayeh Ramezanzadeh. (2013), *rurbans and its role in balancing area (case study: the city of Boroujerd)*, the geographical landscape in human studies, Issue 24, pp:17-37.
22. Ziyari Kerematoolah (1999), *Principles and methods of regional planning*, Yazd University Press.
23. Seyfolahi, Mahmoud & et al. (2008): *"The impact of rural-urban transformation of the agricultural sector in rural areas) in the above mentioned case study in downstream - Zayandehrud"*, Journal of Rural Development, Issue 3, pp:96-77
24. Shamsodini, Ali & et al (2011), *geographic analysis of cross-flow of rural - urban Case study: Shiraz and surrounding villages, logistics, environment*, Volume 4, Issue 12, pp. 79-99.
25. Sarrafi, Mozaffar. (1998), *Foundations of Regional Development Planning*, Budget and Planning Organization publishing, printing.
26. TaherKhani, Mehdi & Abodolreza Eftekhari (2004), *Role in the development of mutual relations between urban and rural areas*, Rural, lecturer in Humanities Journal, Volume 8, Number 4, pp:79-112.
27. Fani, Zohreh (2003): *Another approach small towns in regional development*, publications country's municipalities.
28. Ghadrmzi, Hamed (2004): *The role of rural towns in the development of surrounding villages, the village of Dehgolan Case Study*, Geography and Rural Planning MA thesis, Tarbiat Modarres University.
29. Kalantari, Khalil (2013), *quantitative models in planning (regional, urban and rural)*, Second Edition, published by Saba culture.
30. Mohammad Yeganeh and Hossein Zadeh (2013), *"rural-urban functional role in the development of surrounding villages studied: Shhrzryn, the city Khodabande"* regional planning, No. 11, pp:55-64.
31. Statistical Center of Iran (2011): *Encyclopedia of Counties in the city of Khorramabad, the General Census of Population and Housing*.
32. Statistical Center of Iran, *census of industrial workshops and more than 10 employees in 2005*.
33. Mehdi Beigal, Humira and Masoud Mahdavi Hajilooi (2011), *the role of rural towns in the regional balance, geographical territories Quarterly*, Issue 31, pp. 1-17.
34. Gans, S, (19662): *The urban villages: Group and class in the life of Italian- Americans* New York, Free Press,
35. Hall, Billy Ray & Pulver, Robin (2009): *North Carolina Small Towns Initiative*, N.C. Rural Economic Development Center, www.ncruralcenter.org.
36. Healey, P, and J, Hillier (1996): *Communicative micropolitics: A story of claims and discourses*, International Planning Studies 1(2). www.wikipedia.org.
37. Mathur (1982): *om prakash, Small cities and development: United nations center for regional development*, MT Press.
38. OWUSU, GEORGE (2005): *Small Towns in Ghana: Justifications for their Promotion under Ghana's Decentralisation Programme*, African Studies Quarterly, Volume 8, Issue 2, www.africa.com.